

IV

BĂTRÎNUL PORFIRIE PĂRINTE DUHOVNICESC ȘI PEDAGOG

*Mă rog mereu ca fiii mei duhovnicești
să Îl iubească pe Dumnezeu, Care este
totul, ca să ne învrednicească să intrăm
în Biserica Sa pămîntească nezidită. Fi-
indcă de aici trebuie să începem.*

Ieromonahul Porfirie
(din «Testamentul duhovnicesc»).

*Am ieșit afară în zori să privesc
Marea Egee și să-i simt mireasma...*

Bătrînul Porfirie

Văzîndu-l prima dată pe Părintele Porfirie, întins pe pat, în mica sa chilie, aveai senzația că pășești în altă lume, simțîndu-te transportat în lumea străveche a Profetilor din Vechiul Testament și în același timp trăind o stare de pace și netulburare. Apoi îți aduceai aminte întîmplări și scene ca acelea descrise în viața Sfîntului Antonie, văzînd chiar în fața ta chipul unui Bătrîn biblic, al unui „stareț”, al unui înțelept prin experiența dobîndită și al unui om binecuvîntat cu darul «paternității duhovnicești».

Părintele Porfirie era un adevărat părinte duhovnicesc ajuns la o înaltă măsură a duhovniciei. Tocmai de aceea lucra atît ca pedagog cît și ca sfătuitoare al credincioșilor. Metoda pedagogică pe care o aplica se întemeia pe funcția paternității duhovnicești, fiind vorba, de fapt, de pedagogia Părinților Bisericii, așa cum s-a păstrat pînă în zilele noastre, în cadrul tradiției bisericești isihaste și filocalice.

Așa cum am spus mai sus, Cuviosul Simeon Noul Teolog socotea că părintele duhovnicesc este însăși prezența vie a lui Hristos, fiind totodată un om desăvîrșit, renăscut întru Hristos și o vatră a focului celui dumnezeiesc în lume. Părintele duhovnicesc este socotit a fi prototipul pedagogului. Părintele Porfirie a fost și conti-

nuă a fi și astăzi un sfătuitor exemplar al tinerilor, dar și al oamenilor de orice vîrstă și, mai ales, al părinților.

Ca părinte duhovnicesc, Bătrînul Porfirie era una dintre persoanele cele mai însemnate din familia duhovnicească a Bisericii creștine, fiind legat de fiii săi duhovnicești printr-o dumnezeiască legătură părintească. Părintele nutrea față de toți o iubire deplină și desăvîrșită, avînd deja în sine desăvîrșire duhovnicească și sfințenie. Prin sfaturi duhovnicești, adică în chip tainic și duhovnicesc, își ajuta fiii duhovnicești „să se nască” și „să renască”, prin citirea Evangheliei. În Părintele Porfirie se împlinea cuvîntul apostolic: „*Căci de ați avea zeci de mii de învățători în Hristos, totuși nu aveți mulți părinți. Căci eu v-am născut prin Evanghelie în Iisus Hristos*” (I Corinteni 4, 15).

Învățătura duhovnicească a Părintelui Porfirie este un dar primit de la Sfîntul Duh, fiind strîns legat de întreaga personalitate a unui părinte duhovnicesc. În primul rînd depinde de maturitatea sa duhovnicească și emoțională, de „înțelepciunea sa duhovnicească și pedagogică” și în mai mică măsură de ceea ce lumea socoțește a fi experiența psihologică și pregătirea în domeniul pedagogiei.

Într-adevăr, Cuviosul Porfirie era un părinte duhovnicesc și un învățător exemplar. Lucrarea sa de învățător decurgea firesc din darul Sfîntului Duh. De aceea era o lucrare tainică, ce nu provenea „din știința învățaturii omenești”, fiind îndrumată de puterea „*înțelepciunii învățătorului celui lăuntric*”²⁵.

Așa cum am spus mai sus, Cuviosul Porfirie avea o personalitate desăvîrșită, împodobită de nenumărate

calități și virtuți morale și duhovnicești. Cea mai mare dintre virtuțile sale era discernământul. În primul rînd Cuviosul Porfirie era un învățător al discernământului. Arta pedagogică a discernământului era fundamentul de la care pornea în sfătuirea și îndrumarea sufletelor, lucrînd uneori pentru a preîntîmpina, iar alteori pentru a le tămădui rănilile. Învățătura sa este de o forță uriașă, putînd, după cum remarcă Sfîntul Ioan Gură de Aur, să imblînzească cele mai răzvrătite suflete.

Aplicînd această pedagogie tainică, părintele îi învăța, îndruma și sfătua pe copiii, adolescenți, tineri și, mai ales, pe părinți. Învăța pe alții nu doar prin cuvîntul, ci și prin tăcerea sa, adesea fiind de ajuns doar prezența părintelui lîngă oameni. Niciodată nu formula reguli morale abstracte, ci își povățuia fiii duhovnicești, avînd cu ei profunde relații interpersonale.

Așadar, l-am putea defini ca fiind un pedagog modern a cărui teorie și practică pedagogică, pornesc de la Părinții Capadocieni, pentru a ajunge la unul din cele mai moderne concepte antropologice și anume la „educația personalizată” (éducation personnalisée)²⁶. Teoria și practica sa erau moderne și eficiente. Și nici nu puteau fi altfel, de vreme ce erau scäldate de lumina unică a Sfîntului Duh. Principiile pe care se baza lucrarea sa sînt principiile care trebuie să conducă acțiunile oricărui pedagog, sfătuitor, psiholog sau psihoterapeut modern și, în general, ale oricărui om ce desfășoară o activitate „clinică” și care încearcă să-și înțeleagă semenii.

Așa cum am mai spus, cuviosul părinte se învrednicise de tînăr, datorită dumnezeiescului Har, să fie socotit de oameni drept părinte duhovnicesc plin de dis-

cernămînt, putînd astfel să îi ajute în diferite moduri și prin felurite mijloace. Le asculta problemele cu atenție, răbdare și înțelegere, intuindu-le neliniștea. Răspundea cu blîndețe și bunăvoință întrebărilor ce i se puneau. Dojenea, încuraja și susținea sufletește pe toți cei descurajați. Nu era tulburat de prezența împovărătoare sau de lipsa de discernămînt a unora dintre fiii săi duhovnicești. Cuvîntul lui nu era un simplu cuvînt de comunicare superficială, ci era un cuvînt profund, capabil să povățuiască sufletele, un cuvînt de comuniune cu sufletele fiilor săi duhovnicești.

Cuviosul Părinte Porfirie era cu desăvîrșire curat și de aceea avea „*duh văzător*” (Evagrie), ce îl îndruma spre adevărata cunoaștere de sine. Totodată îi îngăduia să cunoască și să înțeleagă gîndurile fiilor săi duhovnicești ce alergau la el spre a cere povață și îndrumare. Astfel, „*văzînd și înțelegînd cele ale inimii*” (Clement Alexandrinul, „Pedagogul” 9, 3), Părintele Porfirie citea sufletele celorlalți ca într-o carte deschisă. Își privea interlocutorul și privirea sa părea că pătrunde în adîncul sufletului și al ființei aceuia și că nu îi poate fi ascuns nimic. În clipa aceea interlocutorul părintelui simțea bucurie; pace lăuntrică și o nesfirșită bucurie.

Cei ce vorbeau cu Părintele Porfirie nu erau atrași doar de profunzimea cuvintelor sale ce sfătuiau și mîngîiau totodată. Fiii săi duhovnicești erau atrași de chipul dumnezeiesc în care viețuia părintele, precum și de blîndețea pe care o emana prezența sa: „*Căci nu numai învățătura, povața și îndrumarea sfinților, ci și însăși vederea lor este foarte folositoare și plăcută*” (Ioan

Gură de Aur, «Către Acvila și Priscilla», om. II, 1, P.G.B. 27. 52).

Este greu de pătruns și de înțeles măreția unor asemenea trăiri. În momentul întâlnirii și al comunicării cu fiii săi duhovnicești, părintele folosea iubirea evanghelică drept mijloc pedagogic de mare eficiență. Părintele trăia o iubire unică, necondiționată și nețărnută ce se răspîdea în jur prin Sfîntul Duh, Care era prezent la întâlnire, întărind relația interpersonală dintre părintele duhovnicesc și fiul duhovnicesc. Fiind prin excelență un om al iubirii, Părintele Porfirie era plin de dragoste dumnezeiască pe care o revărsa asupra tuturor celor aflați în preajma sa. Așadar, orice om care vorbea cu părintele simțea iradierea acestei iubiri, devenind receptor al nesfîrșitei iubiri dumnezeiești. În acele clipe părea că nu mai există nici un om. În clipele acelea – clipe trăite pentru prima dată – părea că timpul și viața s-au oprit în loc, că a pierit chiar și amintirea necazurilor și a morții. Atunci interlocutorul cuviosului părinte trăia în prezent unicitatea întâlnirii duhovnicești, de parcă ar fi păstrat doar pentru sine această dragoste pe care i-o arăta „Părintele” său duhovnicesc.

După ce pregătea această atmosferă prielnică, cuviosul părinte își începea lucrarea prin care diagnostica, tămăduia și sprijinea duhovnicește. De obicei pornea de la problema concretă care îl preocupa pe interlocutorul său, adică de la punctul de plecare vizibil al chestiunii. Înainta apoi, ajungînd la substratul cauzal și la mobilul comportamental al interlocutorului său. Avînd puterea să stabilească „diagnostice”, dar și capacitatea „înțelegerii psihologice”, cum am spune noi astăzi, Bunicuțul

încerca să arunce lumină asupra cauzei unei purtări ciudate sau a unui păcat. Încerca să stabilească în ce măsură fiul său duhovnicesc era pregătit și era dispus să se pocăiască și să-și dezvăluie subconștientul. Totodată încerca să aducă la lumină patologia istoricului său sau al familiei sale.

După această primă abordare a problemei concrete, îndrumat întotdeauna de dumnezeiasca lumină a Sfântului Duh „*cel care grăiește întru el*” (Matei 10, 20), părintele cerceta amănunțit toată viața celui cu care vorbea. De multe ori părintele duhovnicesc vorbea despre problemele strict personale ale „fiului său”, dezvăluindu-i amănunte ascunse și chiar necunoscute din viața aceluia. Din clipa aceea, fiul duhovnicesc se lăsa cu totul și necondiționat în grija părintelui său, cu sufletul larg deschis.

Părintele izbutea să deschidă astfel sufletele oamenilor, rugându-se neîncetat. Această deschidere era rezultatul rugăciunii, care deschidea sufletele și mai mult. Astfel sufletele se transformau neconținut într-un pământ însetat, într-un pământ gata să primească sămînța și să rodească. Atunci Părintele Porfirie alegea metoda cea mai potrivită persoanei pe care o sfătua și o îndruma. Vedem astfel cum părintele duhovnicesc, om cu discernământ, luminat de Harul dumnezeiesc, lucra atât ca pedagog cît și ca sfătuitor, urmînd principiile de bază ale pastoralei pedagogice contemporane. Părintele Porfirie își îndruma fiii duhovnicești, ținînd cont de personalitatea fiecăruia în parte. Socotea că fiecare om în parte este o valoare absolută, o personalitate unică și irepeta-

bilă. Înțelegea și respecta caracterul și libertatea personală a fiecăruia.

Dumnezeiescul învățător rezolva astfel fiecare problemă separat, în funcție de particularitățile sale. Nicio dată nu sfătuia doi oameni în același fel. Dacă era consultat de zece oameni în aceeași problemă, dădea zece sfaturi diferite.

Părintele Porfirie își accepta semenii așa cum erau, cu slăbiciunile și cu particularitățile lor comportamentale, neîncercînd niciodată să îi modeleze după tiparul său. Nu era impresionat de înfățișarea exterioară a oamenilor și îndeosebi a tinerilor și nu reacționa criticîndu-i și respingîndu-i, din pricina excentricității lor exterioare și a felului lor provocator de a fi. Privea în adîncul sufletului lor, le înțelegea motivele care îi făceau să se comporte astfel, fiindcă știa că în momentul în care este bine orînduit interiorul unui om, se orînduiește de la sine și exteriorul. Aceeași cale o urmează de altfel toți Părinții Bisericii care îi iubesc pe oameni așa cum sînt, cu slăbiciunile și defectele lor, acționînd cu chibzuință educativă și înțelegere psihologică și folosind metode pedagogice flexibile.

Întotdeauna cînd dădea sfaturi altora, cuviosul părinte se ferea de extreme și exagerări, socotind că nu pot contribui la evoluția duhovnicească și la maturizarea emoțională a tinerilor. Dimpotrivă, metodele și mijloacele folosite erau moderația, iubirea nețărnută, îngăduința chibzuită și tăcerea, toate acestea atrăgînd sufletul tinerilor spre „*tămăduire și trezvie*”.

Vom prezenta în continuare cîteva exemple privind felul în care Părintele Porfirie îi sfătuia pe fiii săi

duhovnicești. Cu ani în urmă, pe când încă mai slujea la Policlinica din Atena, într-o zi, pe când mergea prin piața Omonia împreună cu două dintre fiicele sale duhovnicești, văzu venind din față o tânără cu înfățișare provocatoare, purtând o fustă mini, așa cum era moda. Îndată ce au văzut-o, Părintele Porfirie întrebă:

– Ei, ce ziceți? Ce credeți? E de condamnat oare această fată?

– Nu, părinte, i-au răspuns fiicele sale duhovnicești, cunoscându-i convingerile.

– Bine faceți că nu o judecați, zise părintele. Să nu judecați oamenii după aspectul lor exterior. Această fată pe care o vedeți are un suflet minunat! Are un suflet foarte energic, iar ceea ce face acum, adică felul acesta de a provoca, se datorează puterii sufletului său. Gîndiți-vă ce s-ar întîmpla dacă această fată L-ar cunoaște pe Hristos, dacă ar cunoaște tot ce știți voi. Cu siguranță ar ajunge foarte departe!”.

Astfel sfătuia și învăța Părintele Porfirie, îndrumîndu-i pe toți frații credincioși, prin fapte și supraveghere.

Altă dată doi părinți evlavioși (tatăl era inginer, iar mama educatoare) s-au dus la Părintele Porfirie ca să-i ceară sfatul în privința copilului lor, un adolescent foarte neastîmpărat.

– Părinte, i-au spus, copilul a crescut și avem mari probleme cu el! Întîrzie serile, nu ne ascultă, e obraznic și frecventează un anturaj prost.

Atunci părintele le-a răspuns:

– De-acum înainte să tăceți. Ascundeți-vă cucernicia ca să nu îl provocați. În acest moment el se simte

ca și cum voi ați fi bine îmbrăcați, cu haine de sărbătoare, iar el ar fi „jegos” și „zdrențaros”. Se simte provocat tocmai de prezența voastră „cucernică”, ce îl îndepărtează și îl întărită.

Vom mai da încă un exemplu în ce privește felul în care Cuviosul Părinte Porfirie își sfătuia fiii duhovnicești. Cu ani în urmă s-a dus la Părintele Porfirie o tânără credincioasă, absolventă a Universității, ca să îi ceară sfatul și să o îndrume în luarea unei decizii de mare însemnătate pentru viața sa. Tînăra hotărîse să se ducă la mănăstire, lucru ce îi părea foarte limpede în acel moment. Părintele Porfirie, deși nu fusese la ea acasă și nu îi cunoștea familia, a sfătuit-o astfel:

– Fiica mea, deocamdată nu o mai provoca pe mama ta punînd atît de multe icoane la tine în cameră. Dă jos cîteva de pe perete, că nu e nici un bai.

Altă dată, în timpul campaniei electorale din anul 1989, Părintele Porfirie îi telefonă la ora patru dimineața uneia dintre fiicele sale duhovnicești, domnișoarei P.M. Cu ajutorul Harului dumnezeiesc Părintele aflase că în acel moment tînăra avea nevoie de sprijin sufletesc și duhovnicesc. Așadar, a început a-i spune:

– Știi, astăzi a venit cineva la mine și mi-a cerut să-i analizez Crezul.

Și părintele începu să analizeze Crezul la telefon. Vorbi cam o jumătate de oră. Glasul i se schimbase, de parcă vorbea altcineva, așa cum se întîmpla mereu cînd rostea texte sfinte.

Atunci tînăra a înțeles că acel telefon era o ocazie unică de comunicare duhovnicească și de împreună rugăciune cu părintele său duhovnicesc.

Cuviosul Părinte credea că cel mai însemnat sprijin și ajutor pe care îl poți da cuiva este următorul: să stai să îl asculți, când vrea să îți vorbească despre nevoile și problemele sale, când vrea să-și spună păsul, când vrea să-i fii alături ca să nu simtă singurătatea cumplită și respingerea socială, care împovărează sufletul omului. Îmbrățișarea părintească plină de dragoste a cuviosului părinte îi cuprindea pe toți cei îndurerați, pe cei apăsați sufletește, care riscau să se prăbușească. Astfel, părintele duhovnicesc și fiul său erau două ființe unite, două inimi care băteau în același ritm, care sufereau împreună, care îndurau și nădăjduiau împreună.

Părintele Porfirie nu era doar sfătuitoarea și învățătorul tinerilor. Era totodată părintele duhovnicesc și îndrumătorul unor grupuri populare mai largi. Călătorea și vizita sate mici și îndepărtate despre care știa, cu ajutorul dumnezeiescului Har, că au nevoie să li se dezvăluie și să conștientizeze prezența lui Dumnezeu în viața lor. Astfel, în felul său propriu, printr-o pedagogie practică trezea sufletele oamenilor simpli din regiuni sărace în experiențe duhovnicești. Prin cuvântul său și îndeosebi prin acțiunea generoasă a darurilor sale, îi făcea părtași tainelor dumnezeiescului Har. Îi ajuta să Îl descopere pe Dumnezeu chiar în viața lor smerită și săracă. Așa cum făcea pe atunci și un alt părinte în Peloponez, străbătea satele trezind sufletele oamenilor aflați în letargie duhovnicească.

Într-o înregistrare din iunie 1986, Părintele Porfirie povestește – descriind totul în culori vii, așa cum obișnuia – câteva dintre călătoriile sale misionare și eve-

nimente tulburătoare ce s-au petrecut cu aproximativ patruzeci de ani în urmă, adică în anul 1946.

Discursul său narativ-educativ trezește sentimente ce îndeapărtează acțiunea pustiitoare a grijilor pentru traiul de zi cu zi, ne întăresc dorința de a ne ruga, transformând astfel lenea zilnică în preocupare pentru slăvirea lui Dumnezeu și în bucurie a chinutului nostru suflet.

Cuviosul părinte povestește următoarele: „Într-o dimineață, foarte devreme, am luat-o în jos spre biserică. Biserica însă era închisă, fiindcă paracliserul nu o deschisese încă. Aproape de biserică se afla o lăptărie, așa că m-am dus acolo, așteptând să vină paracliserul. La ora aceea lăptăria era goală. M-am așezat la masă cu lăptarul, pe nume Athanasios Bratsios. La un moment dat intră în lăptărie un client și ceru lapte. În timp ce Thanasis îl servea cu lapte, am băgat de seamă că era foarte supărat. După ce i-a dus laptele, a venit și s-a așezat la masa mea. Atunci i-am spus:

– Thanasis, te văd foarte supărat.

– Într-adevăr, sînt foarte supărat, fiindcă mi-e soția bolnavă, zise el.

– Soția ta, i-am spus eu, are piatră la rinichiul drept și, din cauza asta, toată noaptea s-a dus la toaletă. Se ridică, venea înapoi în pat și apoi iar se ridică. Din cauza durerii nu mai putea sta nici culcată, nici în picioare.

– Într-adevăr, spuse el, așa a fost. Iartă-mă, dar eu nu credeam în lucruri de astea, fiind foarte raționalist. Însă acum că mi-ai spus ce mi-ai spus, mă tot minunez de Harul cel dumnezeiesc! Într-o zi au venit trei arvaniți dintr-un sat și așteptau aici să vii la biserică, fiindcă

voiau să te ia cu ei să le arăți unde se găsea apă la ei în sat. Eu rîdeam văzîndu-i cum au stat toată ziua, așteptînd și tot întrebîndu-l pe paracliser dacă ai venit. Îmi spuneam că proștii de arvaniți așteaptă de la un biet preot să le găsească apă. Acum însă, Bunicuțule, te rog și eu să vii în satul meu, fiindcă nu avem apă. Poți veni? Îți vom plăti.

– Nu-mi trebuie bani, Thanasis, i-am zis. Dar va fi greu să vin, fiindcă trebuie să slujesc în biserică și în fiecare zi mă caută lumea, așa că nu pot lipsi.

– Te ducem noi și apoi tot noi te aducem imediat înapoi.

– Nu pot, i-am spus.

Atunci a plecat. După trei zile vine la mine primarul satului și îmi spune:

– Părinte, uite ce am aflat de la Thanasis. Sîntem la necaz, așa că te rugăm să vii și vei face un mare bine satului, dacă vei veni și ne vei arăta unde se află apă.

După ce mi-a spus acestea, i-am răspuns:

– Da, dar în partea de jos a satului se află o fîntînă.

– E adevărat, zise el, dar coborîm foarte mult ca să luăm apă, iar femeile se ostenesc foarte, cărînd ulcioarele pînă acolo jos.

M-au luat așadar și m-au dus în satul lor să le găsesc apă. Am trecut prin toate satele Fokidei și am ajuns în Malandrino, în regiunea Lidoriki. Odată ajuns acolo, mi-au arătat întreg satul. Atunci le-am spus:

– Vedeți casa aceea albă? Ei bine, mai sus de casă se află un fir de apă.

– Thanasis, zise primarul, știi cum se numește locul acela pe care ni-l arată părintele?

- Cum? întrebă nedumerit Thanasis.
- Se numește „apa vuitoare”, zise primarul.
- De ce îi spunei așa? am întrebat eu.

- Fiindcă se zice că într-o primăvară dormea un cioban acolo și, în timp ce dormea, a simțit că pe dedesubt trece un fir de apă. A simțit atât de puternic cum trecea apa, că le spunea tuturor că în acel loc, sub pământ se află apă. De atunci locul acesta s-a numit „la apa vuitoare”. Iată, pe acolo trece apa. Iar satul acesta se numea Braila.

S-au bucurat cu toții și mai ales primarul. Atunci le-am zis iar:

- Oameni buni, ascultați-mă. Nu vreau să spunei nimănui că ați adus un preot să vă spună unde se află apă. Nu vreau să afle nimeni. Nu trebuie să afle nimeni că am venit să vă spun unde e apa. Pentru mine e foarte important să nu afle nimeni acest lucru.

Cînd am ajuns în sat ne-am dus la preot acasă. Thanasis Bratsios a ieșit afară, unde s-a întîlnit cu un domn al cărui nume nu mi-l mai amintesc și care era de fel din Patra. Era pompier în orașul Patra, iar soția sa era din Braila. Fiind vară, venise să își petreacă vacanța în Braila. Așadar l-au adus la mine pe domnul acela, spunîndu-mi:

- El te va duce sus, în locul despre care v-am vorbit, să ne spui de este apă.

Așadar m-am dus cu el acolo sus și am marcat cu pietre locul unde se afla apa.

La întoarcere el mergea înainte și eu în spate. Drumul era în pantă. Cum mergeam așa, îmi spune:

– Bunicuțele, Thanasis mi-a spus că te pricepi și la boli.

– Nu, nu mă pricep și mai sînt și obosit, i-am răspuns.

Auzind acestea a tăcut și a luat-o înainte. Pe cînd mergea așa în fața mea, mi-am făcut cruce și m-am uitat la el cu băgare de seamă. Am văzut că avusese tuberculoză în partea stîngă a pieptului. Nu-mi mai amintesc cum îl chema, Stavros, Thanasis, poate Iorgos. Nu-mi mai amintesc, dar cred că era unul din numele acestea. L-am oprit așadar și, bătîndu-l pe umărul drept, i-am spus: „Văd că ai fost bolnav în partea stîngă”. A fost mulțumit de ce i-am spus, iar chipul îi strălucea de bucurie.

– Și ce mai vezi? mă întrebă.

– Ce să-ți spun, fiule? Văd o minune, i-am spus.

– Ce minune? mă întrebă el.

– Ai avut tuberculoză ani de-a rîndul, dar ai făcut tratament și s-a vindecat cu totul. Îți pot spune că plămînul drept este mai sănătos ca stîngul.

– Cum așa? mă întrebă iar.

– Ei bine, în locul bolnav s-a adunat deasupra un fel de azbest și a acoperit boala cu totul.

– Într-adevăr, s-a vindecat de tot? mă întrebă bucuros.

– S-a vindecat, iar acum plămînul drept este mai sănătos ca celălalt.

– Sărut mîna, Bunicuțele, că tare mă mai întrista gîndul că sînt tuberculos, zise el.

– Te-ai vindecat și nici nu ți-ai dat seama?

– Mi-am dat seama, dar am rămas tot cu gîndul că sînt bolnav.

Ne-am dus și apoi ne-am întors. Se înserase. Am mers toată ziua. Nici nu știi pe ce drum am mers. Nici asfalt, nici nimic. Doar stînci și gropi. Vai de mine, mă omorîse mersul pe drumul acela. De la zdruncinăturile mașinii toate mă dureau: rinichii, stomacul, intestinele. Vă dați seama cum am mers cu mașina aceea care nu avea cauciucuri cu aer, ci mergea cu cărbuni. Iar încasatorul cobora întruna ca să amestece cărbunii. În spate avea un fel de butoi, iar mașina se mișca pe baza gazului rezultat din cărbune și lemne.

Cînd am ajuns pe seară, ne-am îndreptat spre casa preotului din sat. Preotul însă nu era acasă, dar a venit în scurtă vreme. După ce m-a salutat mi-a spus:

– Părinte Porfirie, Domnul te-a adus în satul nostru. Nici unul dintre săteni nu mai calcă în biserică! Acum slujesc singur și Vecernia și Utrenia și Sfînta Liturghie. Sînt singur cuc. Oamenii nu vin la biserică nici măcar de sărbători! Doar cînd mai moare careva sau avem vreun parastas, atunci se adună toți. Dar știi ce s-a întîmplat? Învățătorul a vorbit la cafenea despre tine.

– Chiar așa? l-am întrebat.

– Da, îmi răspunse.

– Și ce știa învățătorul? l-am mai întrebat.

– Ei, i-a spus Thanasis cine ești. Iar el le-a zis oamenilor: „Oameni buni, a venit aici un om la voi, care ziceți că nu este Dumnezeu, un om care e așa și pe dincolo... Care i-a spus lui Thanasis ce probleme are soția lui... și apoi, îndată ce am ajuns la Malandrino, le-a spus și le-a arătat că în locul numit „apa vuitoare” se găsește apă, fără să fi cunoscut dinainte ținutul”.

Așadar, de îndată lumea a dat năvală în piața unde se afla casa preotului. S-a umplut locul de oameni care făceau zarvă mare.

– Ce facem acum, Părinte? mă întrebă preotul.

– Spune-le că sînt obosit și să vină în altă zi. Să plece, că nu mă simt bine. Spune-le că am obosit mergînd cu mașina care m-a adus pînă aici.

De-abia i-a putut clinti de acolo. Seara am rămas la masă la preot acasă. Preotul avea vreo cinci-șase copii și m-a întrebat:

– Cum ți se par copiii?

M-am uitat la copii și l-am întrebat:

– Asta vorbește?

– Știu și eu? Tu ce zici? mă întrebă el.

– Nu vorbește, i-am zis.

– Bine, nu-mi mai spune nimic.

În timp ce mîncam, părintele m-a luat deoparte și m-a întrebat:

– Ce vezi, părinte, legat de acest copil?

– Copilul, i-am răspuns, este așa din pîntecele mamei sale, unde a avut de suferit. Și i-am povestit tot istoricul bolii.

– Am fost la toți medicii și tot nu vorbește. Iar medicii mi-au spus exact ce mi-ai spus tu, că este așa din faza embrionară.

Apoi m-am dus la culcare.

Dimineață de tot, nici nu se luminase bine de ziuă, din piață se auzea un murmur continuu, de la lumea cea multă ce se adunase. La un moment dat preotul veni la mine și îmi spuse:

– Bunicuțele, am aflat ce se întîmplă.

- Ce? întreb.
- A venit lume și din Amygdalia.
- Ce e Amygdalia? am mai întrebat eu.
- Este un sat aflat peste dealul de colo.

Am ieșit la poartă. Oamenii erau foarte emoționați, iar priveliștea era minunată! Îndată ce m-au văzut, toți și-au ridicat mâinile, și-au început să strige.

Atunci a venit și pompierul de care am spus mai sus. Kostas se numea, acum îmi amintesc. Odată ajuns, mi-a spus:

- Părinte, vino cu noi să vedem ce-om găsi.

Am pornit așadar și-am luat-o pe un drum ce cobora. Soția sa era împreună cu el. La un moment dat el îmi spuse:

- Părinte, spune-i ceva.
- Sînt obosit, nu pot să-i spun nimic, i-am răspuns eu.

Apoi nu mi-au mai vorbit. Eu însă m-am uitat la soția lui și am cercetat-o fără ca ei să știe. Tot mergînd, am dat peste un loc unde oamenii culegeau struguri. Atunci Kyr-Kostas zise:

- Mă duc să iau niște struguri.
- Du-te, i-am spus.

După ce a plecat, i-am spus soției sale:

- Vino să-ți vorbesc. Știu că ești foarte necăjită, din pricină că ai o fobie. Nu te gîndești decît la lucruri rele. Și, mai ales, ești obsedată de gîndul că îți va lua foc casa.

- Așa e, îmi răspunse ea. Țasta e gîndul ce mă tot chinuie. Uneori plec de acasă, iar la întoarcere mă uit de departe să văd dacă nu cumva iese fum.

Nu mai lungesc vorba. Am sfătuit-o ce să facă și i-am explicat cum stau lucrurile. Cînd a venit Kostas, soția sa îi spuse:

– Kostas, părintele mi-a spus totul. Minunat lucru!

Înțelegeți ce simțea. Apoi ne-am văzut de drum, continuînd să coborîm. Îndată ce am ajuns la Hania, am zărit două-trei case. De departe am văzut că era adunată lume multă, întocmai cum fusese la Braila. Așadar, l-am întrebat pe Kostas:

– Cine sînt oamenii ăștia?

– Părinte, acești oameni s-au adunat din mai multe sate în care, în timpul nopții, s-a aflat că vei trece pe aici. Așa că s-au adunat să te vadă.

– Vai de mine! am spus.

Îndată ce am ajuns jos au sărit toți pe mine. Unul îmi spuse că vrea să se spovedească. Atunci m-am gîndit că poate era nimerit să mergem puțin mai încolo la o moară ca să îi spovedesc pe rînd. Apoi m-am răzgîndit și le-am spus că nu pot să îi spovedesc atunci și că voi veni altă dată. În timp ce stăteam acolo, așteptînd să vină autobuzul din Lidoriki, un sătean mă apucă de rasă, vrînd să îmi vorbească.

– Nu pot vorbi acum cu tine, fiindcă aștept să vină autobuzul, i-am spus.

Atunci îi spuse altuia:

– Ține-l pe Bunicuț și nu-l lăsa să plece.

Apoi, apucîndu-mă de braț, îmi spuse:

– Hai, vino să-mi arăți unde se găsește apă, fiindcă nu am apă.

M-am dus cu el și i-am arătat unde se găsea apă:

– Iată, acolo!

- Nu pricep, zise el. Haide cu mine.

Odată ajunși acolo i-am spus:

- Uite, aici e apă.

Într-adevăr, așa cum am aflat mai târziu, au găsit apă în acel loc, pe care l-au și numit „izvorul preotului”. Poate astăzi acolo s-a ridicat vreun sat. Ar trebui să întrebăm dacă există vreun izvor numit „izvorul preotului”. Cine știe? Tot ce v-am povestit s-a petrecut acum patruzeci de ani. De nu patruzeci, atunci treizeci și nouă. Ați înțeles?

Între timp, venise autobuzul din Lidoriki și ne-am suit cu toții. Deja toată lumea aflase că puteam să găsim apă. La un moment dat, taxatorul autobuzului a început să mă batjocorească. Nici nu vă pot spune ce mi-a zis tot drumul... Mă zeflemisea întruna, zicându-mi:

- Spune-ne, aici se găsește apă? Hai, spune-ne!

Eu, tăcut, mă rugam, așa că nu m-am tulburat deloc. El însă nu mai contenea cu batjocura...

- Ei, părinte, ia spune-ne ce vezi aici?

Lumea râdea și nu se mai oprea. De unde să știe ce se petrecuse în sat... Râdeau întruna. De unde să fi știut că cei din sat plîngeau după mine și mă cinsteau cu mare evlavie? Aceștia din autobuz erau săteni din Lidoriki. Ei, și din pricină că erau neștiutori, râdeau. Taxatorul stătea în spatele șoferului și mă tot batjocorea, iar lumea râdea. Mă tot întreba disprețuitor:

- Ei, părinte, ce vezi acum acolo? Acolo jos se găsește apă sau nu? Ia zi, ce vezi?

Eu nu ziceam nimic. Am ajuns așadar la Sfînta Eufîmia, iar autobuzul s-a oprit la o cafenea ca să bea oamenii apă. Eu n-am intrat în cafenea, ci m-am dus într-o

parte. Am luat-o spre stînga, cum mergi spre Atena. Cu noi era și o țesătoare din Sfînta Eufîmia, care zicea că nici acolo nu aveau apă. Cum am spus, după ce am coborît din autobuz, eu am luat-o într-o parte, încercînd să văd dacă e apă sau nu. La un moment dat se apropie de mine încasatorul și îmi spune:

– Plecăm, părinte! După ce te uiți? După apă?

– Ia vino încoace, i-am zis. Vino să-ți spun ceva. Ești atent?

– Da, răspunse el, sînt atent.

Arătînd spre cele de jos ale trupului său, i-am spus:

– Acum crezi că te-ai vindecat de boala pe care o aveai acolo?

El s-a înroșit și mi-a răspuns:

– Cum ai aflat, Bunicuțule? Iartă-mă pentru felul în care ți-am vorbit mai înainte. Într-adevăr, ai dreptate. M-am îmbolnăvit de sifilis, iar doctorul mi-a spus că mi-a trecut. Tu ce crezi?

– Nu știi dacă a trecut, i-am răspuns.

– Oricum, nu mai simt nimic, zise el. Doar că am prins frică de boală.

Plecă apoi în fugă și-l strigă pe șofer căruia îi spuse:

– Omul ăsta e sfînt, iar eu l-am batjocorit tot drumul. Tare sînt necăjit. Și mi-a spus și de ce boală sufăr!

Veni apoi și șoferul la mine și mă rugă să îi spun și lui ceva. I-am zis că nu pot, că nu se face să le spun. Apoi m-au întrebat unde locuiesc și, după o vreme, au venit și m-au vizitat. Asta e tot. Nu știu ce-aș mai putea spune.

În orice caz, trebuie să vă spun că taxatorul începu să tremure de frică, auzind ce îi spuneam. Cum să

vă explic? Omul începe să se cutremure cînd îi vorbești despre bolile de care suferă, despre starea în care se află și despre multe altele.

Am avut parte în viața mea de multe asemenea întâmplări ca cele povestite mai înainte. Toată viața mi-a fost plină de astfel de întâmplări. Atît de multe au fost, că nici nu mi le mai amintesc pe toate...

Ei, toate acestea vi le-am povestit ca să Îl slăvim pe Dumnezeu...".

Părintele Porfirie îndrăgea familia, socotind-o una dintre cele mai însemnate forme ale existenței umane. Era încredințat că nucleul personalității umane se clădește – bine sau rău – în sînul familiei. De aceea, toată viața a păstorit și a sfătuit nenumărate familii, cu multă dragoste²⁷.

Era interesat îndeosebi de relațiile personale profunde stabilite în sînul familiei, între cei doi soți. Credea în rolul deosebit pe care îl avea „dialogul iubitor” între cei doi părinți, în tandrețea relațiilor și în exprimarea sensibilității dintre soți.

De asemenea acorda o mare atenție cazurilor unor copii „rătăciți”, cum îi numea în chip grăitor. Era vorba despre copii cu diverse probleme psihologice, care erau rezultatul unei atmosfere familiale tensionate din pricina relațiilor agresive dintre părinți. Vorbea despre „copii rătăciți”, dar și despre „părinți rătăciți”. Spunea că problemele copiilor apar chiar din faza de sarcină, perioadă în care mama copilului nu a avut grijă să trăiască liniștit, cu sufletul împăcat și în rugăciune. Părintele obișnuia să spună: „Mama începe să își educe copilul chiar din

clipa în care acesta se află în pîntecele ei, prin trăirile sale sufletești (pedagogie prenatală de îmbunătățire).

În asemenea cazuri în care copiii aveau probleme de natură organică sau psihologică, Părintele Porfirie se străduia, cu nesfîrșita dragoste ce îl caracteriza, să fie alături de familia respectivă. De obicei începea cu diagnoza problemelor.

Cazul pe care îl descriu în continuare cred că ne ajută să înțelegem interesul părintelui și eforturile sale pentru rezolvarea diferitelor probleme. În anul 1988 aveam un student la Facultatea de Teologie, un băiat drăguț, demn de afecțiune, pe nume Iorgos R., din Mesolonghi. La un moment dat tînărul a început să își piardă echilibrul cînd mergea. Astfel a început să se manifeste boala de care suferea, o boală gravă, distrofia musculară. Este o boală evolutivă a sistemului muscular, de obicei de natură ereditară, ducînd la distrugerea treptată a țesutului muscular. Cauzele exacte ale bolii încă nu sînt cunoscute. Boala a evoluat lent și încet-încet, Iorgos nu s-a mai putut deplasa decît într-un scaun cu roțile²⁸. Mama tînărului, Irini, și tatăl său erau cei ce îl aduceau la facultate. Deodată tatăl lui Iorgos s-a îmbolnăvit de cancer la creier și, în scurt timp, a murit. Astfel, toate problemele familiei care, așa cum am aflat mai apoi, erau destul de numeroase, au căzut pe umerii doamnei Irini. Acasă mai avea un copil, pe nume Nectarie, care și el se afla într-un scaun cu roțile, suferind de aceeași boală. Cu toate acestea, cînd ne-am dus să îi vizităm, atmosfera ce domnea în casă era una de liniște și de împăcare. Locul era tihnit, pe pereți erau agățate icoane, iar cei ai casei, cu surîsul lor blînd, făceau să fie și mai

simțită prezența Sfinului Duh. Într-adevăr, acei oameni erau iubiți de Dumnezeu!

Părintele Porfirie cunoștea toată familia și ținea foarte mult atât la doamna Irini, cât și la copiii. Suferea împreună cu ei și încerca în toate chipurile să le aline durerea. Noaptea, de obicei pe la orele două sau trei, adică în ceasurile de adîncă singurătate, cînd durerea apasă sufletele oamenilor și cînd Irini simțea cum își pierde răbdarea, Părintele Porfirie îi dădea telefon, pentru a o întări. Doamna Irini ne-a spus că în clipele de deznădejde, simțea căldura Sfîntului Duh revărsîndu-se din cuvîntul încurajator al părintelui. Bunicuțul cunoștea foarte bine situația familiei. Și, chiar cînd doamna Irini s-a dus prima oară la sfinția sa, părintele i-a vorbit despre boala copiilor, descriindu-i cauzele bolii. După procedura de diagnosticare, pe care am descris-o mai sus, adică luîndu-i pulsul doamnei Irini, i-a spus: „În perioada în care ai fost însărcinată, în casă domnea o atmosferă tensionată. Din pricină că organismul tău era sensibil la acele tensiuni, embrionul a fost afectat”.

Trebuie spus că doamna Irini s-a dus și în Elveția la doctori care erau de părere că era vorba despre modificări ale fătului.

Corecta educare și creștere a copiilor în cadrul familiei deținea un loc însemnat în activitatea Părintelui Porfirie, mai ales cînd își povățuia fiii duhovnicești. Cînd unii părinți îl întrebau: «Ce să ne facem, părinte, cu copilul nostru care este șovăielnic și mai are și tot felul de fobii?», părintele le spunea:

– Voi purtați întreaga răspundere pentru starea lui. Din pricina relațiilor proaste dintre voi doi, chiar din

vremea cînd se afla în pîntecele maicii sale i-ați provocat toate aceste traume psihice și toate problemele psihologice pe care acum trebuie să le îndure.

De asemenea, Părintele Porfirie spunea adesea:

„Sfințenia părinților contribuie la mîntuirea copiilor. Într-un singur fel putem face să nu avem probleme cu copiii noștri, și anume prin sfințenie! Deveniți toți sfinți și nu veți mai avea nici o problemă cu copiii voștri... Acest lucru îl veți izbîndi lesne în momentul în care va veni Harul cel dumnezeiesc. Dar cum vine Harul cel dumnezeiesc? Vine cînd ne smerim și ne rugăm. Iar rugăciunea trebuie să fie fierbinte și curată, căci dacă ne rugăm cu credință și răbdare, nu se poate să nu primim răspuns”.

Referindu-se la metodele și mijloacele pe care părinții ar trebui să le folosească în educarea propriilor copii, Părintele Porfirie, ca un pedagog înțelept ce era, spunea: „Nu vă purtați cu copiii în chip silnic. De obicei slăbiciunile copiilor își au izvorul în comportamentul părinților, care își silesc copiii, din dragoste desigur, care însă este doar o simplă dragoste omenească... Cînd vreți să le spuneți ceva copiilor voștri, spuneți-le prin rugăciunea pe care o faceți. Copiii nu ascultă de cele pe care le aud, decît atunci cînd îi luminează Harul dumnezeiesc. Abia atunci ascultă ce vrem să le spunem. Cînd vreți să-i spuneți ceva copilului vostru, mai bine spuneți-i întîi Maicii Domnului, și ea va lucra. Iar rugăciunea voastră se va face suflare dătătoare de viață, mîngîiere duhovnicească, ce îl va cuprinde cu îmbrățișarea sa, atrăgîndu-l”.

Cuviosul Porfirie credea în valoarea pe care o are rugăciunea în viața duhovnicească a oamenilor și îi povățuia pe fiii săi duhovnicești în ce fel să se roage:

– Să te rogi simplu de tot, cu smerenie, cu suflet curat fără să aștepti răspunsul lui Dumnezeu. Să nu-ți trebuiască să vezi mâna Sa sau chipul Său sau lumina Sa. Nimic din toate acestea. Doar să crezi că în timp ce l te adresezi lui Dumnezeu, chiar vorbești cu Dumnezeu.

Toate aceste povețe și îndemnuri ale Părintelui Porfirie sînt în deplină concordanță cu teoriile moderne ale psihopedagogiei în ce privește funcția familiei ca sistem psihosocial. În cadrul acestui sistem, relațiile dintre părinți, dinamica și autoreglarea sistemului familial, rolul pozitiv sau negativ al părinților, toate acestea afectează psihismul fiecărui membru al familiei. Îndesebi influențează universul afectiv al copiilor mici și al adolescenților, a căror personalitate o marchează definitiv emoțional, fie cu pecetea vieții dăruite și a nădejzii, fie – lucru mai des întîlnit astăzi – cu pecetea deznădejzii, a distrugerii sufletești și a morții. Astfel familia se transformă din celulă a vieții într-o vatră a morții.

Astăzi susținătorii „terapii familiale” (thérapie familiale) consideră că pentru a vindeca o anumită persoană, trebuie să modificăm relațiile și atitudinile existente între membrii familiei acelei persoane, întocmai cum sfătua și Părintele Porfirie. Și încă, „pentru a schimba lumea, trebuie să schimbăm familia” (V. Satir)²⁹.

Cuviosul Părinte Porfirie nu era doar învățător al Evangheliei, pedagog al tinerilor și sfătuitor al familiilor luminat de Harul dumnezeiesc. Era, pe lângă toate acestea, o fire sensibilă, delicată și poetică. Îl mișca frumu-

seșea naturii, iubind deopotrivă păsările și florile. Îi plăcea să se trezească diminețile ca să privească soarele răsărind din mare. Petrecea mult timp, fie iarnă, fie vară, în regiunea Ahladeri, lângă Paraclisul Sfântului Antonie, în Evvia. Stătea acolo privind marea, în rugăciune și meditație. Adesea spunea: „Jeșeam în zori de zi, să privesc Marea Egee și să-i simt mireasma...”. La fel se plimba în zori un alt sfânt, Cuviosul Filotei Zervakos, în Thapsana, în insula Paros.

Referindu-se la firea sa poetică, Părintele Porfirie obișnuia să spună: „Hristos nu vrea lângă El oameni grosolani, ci delicați... Sfinții sînt poeți... Într-adevăr, cîtă poezie este în înfățișarea, în învățătura și în lucrarea Domnului nostru Iisus Hristos, pe marea Tiberiadei!”. Și sfătuia: „Citiți Psaltirea, căci îndulcește sufletul”. Altorori își povățuia fiii duhovnicești, spunîndu-le: „Iubiți natura și treziți-vă de dimineață ca să-l vedeți pe soarele-rege ivindu-se purpuriu din valuri”. De asemenea îi îndemna să stea pe malul mării, cugetînd, rugîndu-se, ascultînd glasurile tainice ale naturii, liniștindu-se. Să facă excursii, să suie pe munte, să privească cerul înstelat, să se bucure primăvara de frumusețea țarinilor, a florilor, a copacilor, și iarna, de zăpadă. Părintele Porfirie era încredințat că acest fel de sensibilitate contribuie la maturizarea duhovnicească și sufletească a omului, fiind începutul unei comuniuni mai profunde cu Dumnezeu și totodată începutul unei doxologii închinată nesfîrșitei Sale măreții.

Acest rodnic proces educativ pe care l-am descris mai sus, constituie o minune de neînțeles pentru rațiu-

nea umană, fiind o lucrare ce a salvat și a insuflat viață mai ales oamenilor tineri de pretutindeni. Părintele Porfirie viețuia, așa cum am mai spus, în spațiul minunii. Toată lucrarea sa era o smerită afierosire lui Dumnezeu și semenilor săi. Toată viața, ca om s-a dat cu totul lui Dumnezeu, cu desăvârșită smerenie, ascultare și nesfârșită dragoste. A fost un părinte al dragostei, care „a chemat” Harul dumnezeiesc prin sfânta sa viețuire, tocmai fiindcă trăia în chip euharistic durerea, dând slavă lui Dumnezeu pentru neputințele pe care le îndura. De aceea Domnul l-a și învrednicit să trăiască în acest spațiu înfinit al minunii și să fie părtaș la „înnoirea” sufletelor, prin suflarea dătătoare de viață a Sfântului Duh, prin „puterea Sfântului Duh, prin care se arată celor vrednici Împărăția lui Dumnezeu” (Sfântul Grigorie Palama, «Două omilii la Cuvioasa Schimbare la Față a Domnului...», Patrologia Greacă, vol.151).

Încheind aici aceste scurte însemnări, am putea la rîndu-ne, urmînd pilda antropologiei pedagogice a Sfîntului Ioan Gură de Aur, să ajungem la următoarea concluzie: „Acesta este sufletul Cuviosului Părinte Porfirie: iubitor, ocrotitor, arătînd mare dragoste și părintească bunăvoință, biruind iubirea firii și învingînd necazurile toate, cu ajutorul Sfîntului Duh și al dumnezeiescului Har” (cf. Ioan Gură de Aur, Omilia la II Timotei 3, 1: „Și aceasta să știi că în zilele din urmă, vor veni vremuri grele”, 3, P.G.B. 27, 620).

